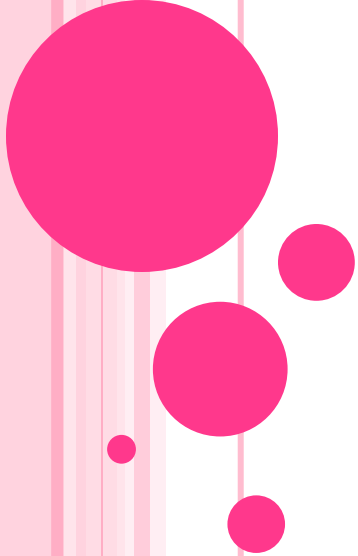

10.SINIF /FELSEFE /1.ÜNİTE

FELSEFE NEDİR ?

- Felsefe (philosophia) sözcüğü Yunancadan gelir. “Philio” sevmek, “sophia” da bilgelik demektir. Bu nedenle felsefe bir “bilgelik ya da bilgi” olmayıp, bilgelik sevgisi, bilgelik arayışıdır.

- Bu durumda felsefe;
 - → bir araştırma
 - → bir soru sorma
 - → bir derin düşünme / kendi üzerine dönme
 - → bir mevcut bilgiyle / bilinenle yetinmeme
 - → bir eleştiriye, şüpheyeye açık olma
 - → bir sahip olmaktan çok peşinden koşma, arayış içinde olma halidir.
-
- Kısaca **felsefe**, bir düşünme etkinliği sonucu elde edilmiş, soru soran, eleştiren, eleştirilmeye açık olan düşünmedir.

- Felsefe sözcüğünü ilk kullanan kişi, “Sayıların Babası” olarak bilinen Yunanlı matematikçi **Pythagoras’tır.**(Pisagor, M.Ö. 570-M.Ö 495)

BİLGİ, BİLİNÇ VE ÖZBİLİNÇ NEDİR ?

- İnsanın kendisi ve çevresi hakkındaki farkındalığı bir **bilinç** hâlidir.
- İnsanın kendisi hakkındaki bilinçlilik hâli ise **öz bilinçtir**. **Özbilinç** insanın kendi üzerine düşünme, kendinin farkında olma durumudur.
- Bilinç ve özbilinç bilginin ortaya çıkmasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü insan hem kendini hem de çevresindeki doğal ve toplumsal dünyayı tanıdıkça bilgi sahibi olur.

- **Suje**; ‘ben’, ‘bilen’, ‘bilmek için objeye yönelen’ insan zihnidir.
- **Obje**; ‘bilinen, ‘öznenin bilmek için yöneldiđi’ her şeydir.
- **Bilgi**; özne (suje) ile nesne (obje) arasındaki ilişkiden doğan üründür.

- **Sevgi**; mantık biliminde ‘Tanımlanamazlar’ sınıfına girse de ‘değer vermek’, ‘önemsemek’, ‘ilgi duymak’ kavramlarıyla kısmen açıklanabilir.

BİLGİ TÜRLERİ

- Gündelik Bilgi
- Dinsel Bilgi
- **Felsefi Bilgi**
- Teknik Bilgi
- Sanat Bilgisi
- Bilimsel Bilgi

- Bilgi türleri, sujenin obje ile kurduğu bağın (akt) niteliğine göre oluşur.
- Örneğin; özne ile nesne arasında inanç bağı (aktı) kurulursa dini bilgi ortaya çıkar. Bu bağ duygulanma biçiminde kurulursa sanat bilgisi oluşur.
- **Düşünme aktı(bağı) kurulursa Felsefi Bilgi oluşur.**

- İnsan yaşadığı dünyada bir yabancı gibi kalmayarak kendinin ve evrenin farkına varır. Felsefi düşünceye giden ilk yol böylelikle başlamış olur.
- İnsanın; kendisiyle yüzleşmesi; “Ben kimim?”, evrenle yüzleşmesi; “Evren nasıl oluşmuştur?”, hayatla yüzleşmesi ise; “Hayatın anlamı nedir?” sorularını sormasını sağlamıştır.

DÜŞÜNMEK NEDİR ?

- **Düşünmek**, kavramlar aracılığıyla yapılan zihinsel faaliyetlere denir.

"İnsan beyni değirmen taşına benzer.
İçine yeni bir şeyler atmazsanız,
kendi kendini öğütür durur."
- İbn-i Haldun

- Düşünmek; düzensiz ve düzenli olarak ikiye ayrılabilir. Dalıp gitmek, hayaller kurmak ve rüyalar düzensiz düşünmeye örnek verilebilir.
- Felsefe ise ancak bir düzenli düşünme etkinliğidir.

FELSEFE VE HİKMET

- Felsefe ve hikmet arasında anlam ilişkisi olduğu kadar bir takım farklarda vardır.
- Felsefe kaynak olarak **aklı**,
Hikmet ise **inancı** } referans almaktadır.
- **Felsefe** insanın bağımsız bir varlık olarak hakikati akılla kavrayabileceğinden yola çıkarken,
hikmet ise aklın yanına kılavuz olarak içgöre, sezgi ve ilhamı da almaktadır.
- Yine hikmet sadece insanın kendi çabası ve kontrolü ile elde edilebilecek bir sonuç değil, insanın manevi keşfinin de bir sonucudur .

FİLOZOFLARA GÖRE FELSEFE TANIMLARI

1. Felsefe, neleri bilmediğini bilmektir. **Socrates** (Ölüm: M.Ö 399)
2. Doğruyu bulma yolunda, düşünsel (idealist) bir çalışmadır. **Platon** (M.Ö 427-347)
3. Felsefe yolda olmak demektir. **Karl Jaspers** (1883-1969)
4. İlkeler ya da ilk nedenler bilimdir felsefe. **Aristoteles** (M.Ö 384-322)
5. Mutlu bir yaşam sağlamak için, tutarlı eylemsel bir sistemdir. **Epikuros** (M.Ö 341-270)

FİLOZOF KİMDİR?

- Halk dilinde filozof denilince, ya bulutlar üzerinde yaşayan ve her şeyi hoş gören ya da hiçbir şeyi umursamayan kişi anlaşılır.
- Oysa tam tersine **filozof**, bazı **sorulara kesin ve açık çözümler** bulmak isteyen kişidir.
- Eğer felsefenin, evrenin sorularına bir açıklama bulmak istediği dikkate alınır, elbette ki filozofun pek çok şeyle uğraştığı ve söylenenin aksine, çok şeyi önemseydiği görülür.
- **Filozof (philosophos)** da bilgeliği seven, bilgiyi arayan ve ona ulaşmak isteyen kişidir.

FİLOZOF KİMDİR?

- Düşüncelerini tutarlılık içinde dile getiren ve bu düşüncelere dayalı felsefi sorular sorabilen kimsedir.
- Eleştirel düşünen, özgün düşünceler üretebilen kimsedir.
- Sürekli yeni sorular ve yanıtlar arayışı içinde olan kimsedir.
- Kendi sorulara verdiği tutarlı ve akla dayalı cevapları üzerinde bile düşünebilen kendi bulduğu cevapları bile eleştirebilen tarafsız ve ön yargısız kimsedir.

FELSEFİ DÜŞÜNCENİN ÖZELLİKLERİ

Felsefi Düşüncenin Özelliklerini Açıklar

AKLA VE MANTIĞA DAYALIDIR (RASYONEL OLMA)

- Felsefede kendi içinde çelişkili yargılara ve tutarsız görüşlere yer yoktur.
- Akıl Yunancada **logos** sözcüğü ile dile getirilir. Filozoflar her zaman akla ve mantığa dayalı açıklamalar ortaya koymuşlardır.
- **Sistemlidir**; çünkü geliştirilen düşünceler ilgili alanda bir bütünü meydana getirir.
- **Tutarlıdır**; çünkü her felsefi sistem kendi içinde çelişkilerden uzaktır.

REFLEKSİFTİR

- Refleksiyon, kendi üzerine dönme yani zihnin kendi üzerine dönerek sahip olduğu bilgiler üzerine düşünmesidir.
- Refleksif olmak kendi kendine yönelebilir olmak demektir. Felsefede ele alınan her yanıt daha sonra yeniden ele alınabilir. Dolayısıyla felsefe içe dönük bir düşünüşün ürünüdür. Filozof düşünceleri üzerine de düşünür.

MERAK VE HAYRET DUYGUSUYLA BAŞLAR

- Olguları veya bilmediklerimizi merak ettiğimizde felsefi düşünmemiz başlar. Hayret ve şaşma ise merakımızla birlikte bilme ve araştırma isteğimizi arttırır.
- İlk filozoflar her şeyin ilk nedenini merak etmişlerdi.

KÜMÜLATİF BİR DÜŞÜNCE DİR (YIĞILIMLI İLERLER)

- Felsefede bir filozofun diğeri bir filozoftan bir adım önde olması söz konusu değildir. Tüm düşünceler eşit mesafededir.
- Bu yüzden felsefede düşünceler birikerek yığılır. Bu ise felsefeyi bilimden ayıran bir özelliktir. Bilimler ispatlanmış doğrulara bağlı ilerler. Felsefe ise bir konu üzerine tutarlı bilgiler ortaya koyar.

BİLGİYİ, VARLIĞI VE DEĞERLERİ SORGULAR

- Felsefi düşünce her şeyden önce ne bildiğimizi, ne kadar bilgi sahibi olduğumuzu ve içinde yaşadığımız evren hakkında neler söyleyebileceğimizi sorgular.

ŞÜPHE ETMEYİ GEREKTİRİR

- Felsefi şüphe, yeni sorulara kapı açar ve dünyaya farklı bir bakış geliştirmeye olanak sağlar. Bir düşünceyi körü körüne kabul etme, felsefeye uygun olmayan bir tavidir.
- Felsefi tavır, bilginin akılsal denetlemeye tabi tutulup mantıklı hâle gelmedikçe doğru kabul edilmemesidir. Bu nedenle ilk adım şüphe etmektir. Felsefi şüphenin belli bir amacı ve sistemi vardır, gelişigüzel değildir.

ELEŐTİRELDİR VE SORGULAYICIDIR

- EleŐtirel ve sorgulayıcı dűŐünce, felsefeyi diđer dűŐünme biçimlerinden ayıran temel özelliđidir. Bu ise neyin **DOĐRU**, neyin **YANLIŐ** olduđunu anlamak için sorgulama sürecidir. Filozof dűŐüncelerini eleŐtirel bir analiz irdeleme ve deđerlendirme yapmadan ortaya koymaz.
- EleŐtirel dűŐünmek demek, bilinçli, denetimli ve sistemsel bir temele dayanmaktır. Filozof yeterli sorgulama, eleŐtirel dűŐünceyi yapmadan bir fikri kabul ya da reddetmez.

ÖZNEL (SUBJEKTİF) BİR DÜĞÜNCE DİR

- Felsefi düşünce , filozofun kendi kişiliğinin ürünüdür ve bu nedenle de özgündür.
- Aynı soruyu iki filozof birbirinden çok farklı şekilde değerlendirebilir.

SİSTEMLİ VE TUTARLIDIR

- **Sistem** ; tutarlı bir organizasyonu meydana getiren birbiriyle bağımlı ögelerin bütünüdür.
- **Sistemli bilgi**, birbiriyle tutarlı ve bütüncül olma özelliği taşıyan bilgidir. Her felsefi sistem kavramlarına ilişkin tanımlamaları yapar ve sonrasında bu tanımlamalardan mantıksal sonuçlara ulaşır. Felsefi sistemlerde birbiriyle çelişen durumlar yoktur. Filozofun tüm söylemleri birbiriyle **tutarlıdır**.
- Sonunda bütüncül bir görüş o filozofun felsefi sistemi olur. Örneğin; Platonun, varlık, bilgi, ahlak, siyaset, din ve sanat görüşlerinin bütünü Platon'un Felsefi Sistemidir.

EVRENSELDİR

- Felsefede ele alınan konular ve meydana gelen düşünceler tüm insanlığı ilgilendirir.
- Felsefi soruların her yerde sorulabilmesi ve herkesçe sorgulanabilmesi , felsefenin evrensel olmasının bir sonucudur.

SORULAR YANITLARDAN DAHA ÖNEMLİDİR

- Felsefede, verilen yanıtlar kesinlik taşımaz. Bu yüzden aynı sorulara cevap arayışı sürekli devam eder. Ayrıca felsefe soru sorma sanatı olarak başlamıştır.
- Nitelikli sorular sormak felsefenin alanını geliştirecek en önemli unsurdur.

FELSEFE NASIL VE NEREDE ORTAYA ÇIKTI ?

- İnsanlar tarihin her döneminde evrene, doğaya, topluma ve kendilerine karşı meraklı olmuş ve soru sormuşlardır.
- Sordukları bu soruların cevaplarını ise mitolojilere dayanarak aramışlardır.
- **Mitoloji** :Efsaneler bilimi anlamına gelir. Hem masal ve efsanelerin toplandığı yazılı-sözlü ürünlerdir.

- Tüm medeniyetlerde felsefeye dair izler vardır.
- Felsefe, MÖ 6.yy'da Anadolu'nun batısında Ege kıyılarında, eskiden **İyonya** adı verilen bölgede ortaya çıkmıştır.
- Tarihte bilinen ilk filozof Aydın'da yaşamış olan **Thales**'tir.
- Ayrıca Mezopotamya uygarlıkları, Mısır, Çin, Hint uygarlıklarının da felsefe ile ilgilendikleri bilinmektedir.

FELSEFE VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE

- Bireylerin karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri düşünme becerilerine bağlıdır.
- Sorunları geçiştirmek yerine farklı bakış açılarıyla düşünerek kalıcı çözümler üretebilmek ancak kalıplaşmış yargılara bağımlı kalmaksızın düşünmekle mümkün olabilir.
- Bunu yaparken bireylerin söylem/eylem tutarlılığı içinde dürüst olmak ve düşüncelerini doğru delillerle ispat etmeleri sorumluluğu vardır.
- Bu ise eleştirel düşünce becerisiyle mümkün olabilir. İŐTE BU ELEŞTİREL DÜŞÜNME SİSTEMİ EN ÇOK **FELSEFE** ALANINDA MÜMKÜNDÜR.

FELSEFENİN BİREY VE TOPLUM HAYATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

FELSEFENİN BİREY HAYATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Kendini tanıyabilmesi ,
 - Farklı fikirlere açık olabilmesi,
 - Ön yargılardan uzak durabilmeyi ,
 - Yeni fikirler oluşturmayı ,
 - Özgürce düşünebilmeyi,
 - Çok yönlü bakış açısı kazanabilmeyi,
 - Bilinçli bir insan olabilmeyi,
 - Bireyin kendi hayatına yön verebilmesini,
- sağlar.

FELSEFENİN TOPLUM HAYATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Ortak bir kültürün oluşmasını,
- Farklı toplulukların bir arada yaşamasını,
- Bilgi toplumu olmamızı ,
- İnsanların kendini özgürce ifade edebileceği bir toplum oluşturulmasını,
- Bilimlerin gelişmesini,
- Akla ve iradeye değer veren bir toplum olunmasını ,
sağlar.

FELSEFE VE BİLİM

FELSEFE VE BİLİM

BENZER YÖNLERİ

Bilim de felsefe de kendini akla dayalı gerekçelerle haklı çıkarmaya çalışır.

Bilim de felsefe de bilinçli, sistemli, yöntemli araştırma etkinlikleridir.

Bilim de felsefe de eleştiri süzgecinden geçmeyen bilgiyi güvenli bulmaz.

Her ikisi de kavram ve soyutlamalar kullanarak ilke ve yasalara ulaşmak ister, genellemeler yapar.

FARKLI YÖNLERİ

Bilim yalnızca kendi alanına giren olguları konu edinirken, felsefe hem olguları hem değerleri konu edinir.

Bilim, olgular arasındaki nedensel ilişkileri araştırırken, felsefe olgu ve olayların ardındaki gerçekliği açıklamaya çalışır, özü sorgular.

Bilimin kavram ve soyutlamaları felsefeninkilere göre daha az geneldir. Felsefi bilgi en genel bilgidir.

Bilim önermelerini doğrulamak için kanıtlayıcı yoluna giderken, felsefe yalnızca temellendirme yapabilir.

Bilimin yöntemleri (tümevarım ve tümdengelim) öğretilebilirken, felsefenin standart bir düşünme yöntemi yoktur.

Bilim hem öndeyi sağlama hem teknik yaratma olanağı sağlarken, felsefe de bunları yapma olanağı yoktur. O insana yaşamında yol gösterir, anlama ihtiyacını giderir.

FELSEFENİN BİLİME KATKILARI

- Bilim felsefesinin amacı bilimin etkilerini, sonuçlarını ve bilgiyi elde edişinde kullandığı yöntemin geçerliliği ve güvenilirliğini sorgulamaktır.
- Bu sayede bilimin güvenilirlik ve geçerliliği daha yüksek olacak, olası yan etkileri azaltılabilecektir.

FELSEFE VE EĞİTİM

- Bilgi denilince aklımıza doğrudan eğitim gelmektedir.
- Toplumlar nitelikli insan yetiştirmek ve kültürlerini aktarabilmek için bireyleri eğitmek zorundadırlar.
- Bir toplumda eğitim sisteminin dayandığı insan görüşü, ahlak ve bilgi anlayışı felsefi görüşlerden etkilenir.
- Eğitim sistemlerinin dayandığı düşünsel temel eğitimin felsefesiyle ilgilidir.
- Eğitim felsefesi, eğitime yön veren sistemli düşünce ve kavramlar bütünüdür.

ÖZLEM YILDIRIM
FELSEFE GRUBU ÖĞRETMENİ

BAŞARILAR 😊

